

DEDE KORKUT

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue 36 • Nisan/April 2025

www.dedekorkutdergisi.com

DOI: <http://dx.doi.org/10.25068/dedekorkut664>

Araştırma Makalesi/ Research Article

Bir Toplumsal Dil Türü: Türkçe Ekonomi Dili *

A sociolect Type: Turkish Economic Language

Öz

Bu çalışmada Türkiye Türkçesinde ekonomi dilinin yapısı, kelime dağarcığı ve kullanım alanları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ekonomi dili, küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle hızla değişen, dinamik ve çok boyutlu bir yapıya sahip bir dil türüdür. Gelişen ekonomik yapılar, finansal piyasaların globalleşmesi ve yerel ekonomi politikaları, ekonomi dilinin hem terminolojik hem de yapısal olarak evrim geçirmesine yol açmıştır. Çalışma Türkiye Türkçesindeki ekonomi dilinin temel bileşenleri olan enflasyon, faiz oranları, merkez bankası politikaları, döviz kurları ve benzeri makroekonomik terimlerin nasıl bir dilsel yapı oluşturduğunu incelemektedir. Bu terimler yalnızca finansal ve ekonomik anlam taşımakla kalmayıp aynı zamanda medya, eğitim, günlük yaşamda yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Ekonomi dilinin, global ekonomik süreçlerle etkileşime girerek İngilizce kökenli terimlerin dilimize girmesi ve bunun sonucunda dilin daha geniş bir kitleye hitap ettiği vurgulanmıştır. Ayrıca Türkiye Türkçesindeki ekonomi dilinin, toplumsal sınıf, eğitim düzeyi ve meslek gibi faktörlere bağlı olarak farklılaştığı ve dildeki çeşitliliği artırdığı gözlemlenmiştir. Ekonomi dili her ne kadar uzmanlar tarafından kullanılsa da geniş halk kitlelerine hitap edebilmesi ve günlük yaşamda etkili bir şekilde kullanılabilmesi için bir köprü işlevi görmektedir. Sonuç olarak Türkiye Türkçesindeki ekonomi dilinin incelenmesi hem uzmanlar hem de halk için ekonomik süreçlerin anlaşılabilirliğini artırma hususunda önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Türkçesi, ekonomi dili, sosyolekt, toplumdilbilim.

Abstract

This study thoroughly examines the structure, vocabulary, and usage areas of the language of economics in Turkish. The language of economics is a type of language with a dynamic and multidimensional structure that changes rapidly due to the effects of globalization and technological developments. The evolving economic structures, the globalization of financial markets, and local economic policies have led to the evolution of the language of economics both terminologically and structurally. The study investigates how key components of the language of economics in Turkish, such as inflation, interest rates, central bank policies, exchange rates, and other macroeconomic terms, create a linguistic structure. These terms not only carry financial and economic meanings but are also widely used in media, education, daily life, and among the public. The study highlights how the language of economics, by interacting with global economic processes, has led to the incorporation of English-origin terms into Turkish, expanding the language's reach to a broader audience. Furthermore, it has been observed that the language of economics in Turkish varies according to factors such as social class, education level, and profession, contributing to the diversity of the language. Although the language of economics is primarily used by experts, it serves as a bridge to ensure its accessibility to the general public and its effective use in daily life. In conclusion, examining the language of economics in Turkish plays a crucial role in enhancing the comprehensibility of economic processes for both experts and the public.

Keywords: Turkey Turkish, economic language, sociolect, sociolinguistics.

Betül Güvendi**

Not Note

* Bu makale, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı'nda Prof. Dr. Nuh Doğan'ın yürüttüğü *Toplumdilbilimi* doktora dersi kapsamında tarafımda hazırlanmıştır.

Sorumlu Yazar Corresponding Author

**Doktora Öğrencisi
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Samsun/Türkiye
Elmek: betulguvendi2022@gmail.com
ORCID: 0000-0003-1343-3959

Makale Geçmişi Article History

Geliş Tarihi: 29.04.2025
Kabul Tarihi: 29.04.2025
E-yayın Tarihi: 30.04.2025

Atıf/Citation:

Güvendi, B. (2025). Bir Toplumsal Dil Türü: Türkçe Ekonomi Dili. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, (36), s. 86-110.

Giriş

Dil yalnızca bireylerin iletişim kurmasını sağlayan bir araç değil aynı zamanda toplumsal yapıyı inşa eden ve şekillendiren bir araçtır. Toplum ve dil arasındaki bu sıkı ilişki dilin zaman içinde değişime uğramasına ve farklı sosyal grupların ihtiyaçlarına göre çeşitlenmesine yol açar. Bir dil toplumundaki dilsel çeşitlilik toplumdilbilimsel bir olgudur. *Toplumdilbilim* (sosyolinguistik), dilin sosyal bağlam içindeki kullanımını, bireyler ve gruplar arasındaki iletişimde oynadığı rolü ve toplumsal faktörlerin dil üzerindeki etkilerini inceleyen bir bilim dalıdır. Dillerin, konuşurlarının içinde bulunduğu toplumsal yapıya göre farklılaşması ve belirli gruplara özgü dil türleri oluşturması toplumdilbilimin temel inceleme alanlarından biridir.

Toplumdilbilim kapsamında ele alınan en önemli konulardan biri toplumsal dil türleridir. *Toplumsal dil türü* (sociolect), belirli bir toplumsal sınıfın, meslek grubunun veya topluluğun kullandığı özel dil varyantıdır (Labov, 1972; Trudgill, 200; Holmes, 2013). Bu dil varyantları, bireylerin sosyal kimliklerini ve ait oldukları grupları dilsel olarak yansıtmalarını sağlamaktadır. Dilin toplumsal sınıflar, eğitim seviyeleri, meslek grupları ve sosyal statü gibi değişkenler doğrultusunda nasıl şekillendiği bu bağlamda ele alınır. Ekonomi dili de bu çerçevede özel bir toplumsal dil türü olarak değerlendirilebilir. Ekonomi, bireylerin ve toplumların yaşamında önemli bir yer tuttuğu için ekonomik kavramları ve süreçleri ifade eden özel bir dilin oluşması kaçınılmazdır. Ekonomi dili, ekonomik aktörlerin iletişim kurmasını sağlarken aynı zamanda geniş kitleler için ekonomi politikalarının anlaşılabilir hâle gelmesine de katkıda bulunur.

Ekonomi dili, teknik ve soyut terimlerin yanı sıra standart dilin de beslendiği kaynaklardan biridir. Standart Türkçeye ekonomi dilinden geçen oldukça yaygınlaşmış ve sık kullanılan söz varlığı ögesine rastlanır. Ekonomi dili uzmanların kullandığı bir jargon olmaktan çıkabilmekte, kimi öğeleri standart dilin unsurlarına dönüşebilmektedir. *Enflasyon, bütçe açığı, para politikası, piyasalarda dalgalanma, borsa yükseldi, kur dalgalanması* gibi ifadeler ekonomiyle doğrudan ilgilenmeyen bireylerin bile aşına olduğu kavramlar hâline gelmiştir. Ekonomi metinlerinde sıkça karşılaşılan bu terimlerin artık standart dilin söz varlığı öğelerinden olduğu söylenebilir. Bu da başlangıçta bir toplumsal dil türü olan ekonomi dilinin zamanla standart dile geçtiğinin bir işaretidir.

Türkiye Türkçesinde ekonomi dili alanındaki çalışmalar oldukça sınırlıdır. Yapılan çalışmalarda genellikle terim çevirileri, metafor kullanımı ve küresel terimlerin Türkçeleştirilmesi gibi konulara odaklanılmıştır. Eriş ve Uluşahin (2020), İngilizce ekonomik terimlerin çevirisinde kullanılan metafor türlerini ve bu sürecin kültürel boyutunu ele alır. Eriş ve Bulak (2021) ise küresel ekonomi piyasalarında sıkça karşılaşılan bazı terimler için Türkçe karşılıklar önerir ve bu karşılıkların kültürel bağlamlarını inceler. Ancak her iki çalışma da daha çok belirli terimler üzerine ve bu terimlerin Türkçeleştirilmesine yoğunlaştığı için ekonomi dilinin Türkçedeki bütüncül yapısını kapsamlı biçimde değerlendirme konusunda sınırlı bir etkiye sahiptir. Türkiye Türkçesinde ekonomi dilini daha bütüncül bir şekilde incelemeyi amaçlayan bu çalışmada ise yalnızca Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) duyurularına dayalı ekonomi verileri temel alınmış ve tespit edilen verilerin, önceki araştırmalarda sunulan verilerle sınırlı ölçüde benzeştiği görülmüştür. Dolayısıyla her iki çalışma da

Türkiye Türkçesinin ekonomi diline katkı sağlasa da bu alanı kapsamlı bir şekilde ele aldıklarını söylemek güçtür. Bu durum Türkiye Türkçesinde ekonomi dili hakkında daha geniş kapsamlı çalışmalara duyulan ihtiyacı belirginleştirmektedir.

Öte yandan Türk Dil Kurumu ekonomiyile ilgili terim çalışmalarına sözlüklerle katkıda bulunmuştur. Kurumun yayımladığı *Ekonometri Terimleri Karşılıklar Sözlüğü* (2019), *İktisat Terimleri Sözlüğü* (2004) ve *İstatistik Terimleri Sözlüğü* (1983) gibi eserler, Türkçede ekonomi diline ilişkin terminolojinin oluşturulmasına katkı sağlamakta birlikte güncel kullanım, söz varlığı ve ekonomi dilinin dilbilimsel yönleriyle ilgili kapsamlı bir içerik sunmamaktadır.

Türkiye Türkçesi bağlamında ekonomi dili dinamik bir yapıya sahiptir ve sürekli değişim göstermektedir. Ekonomi alanında kullanılan terimler farklı dillerden etkilenecek şekilde şekillenmekte ve uzmanlık gerektiren bir terminoloji oluşturmaktadır. Günümüzde küreselleşmenin etkisiyle ekonomi terminolojisinde farklı dillerden alınan kelimeler yaygınlaşmaktadır. Özellikle *reel*, *repo*, *likidite* gibi terimler ekonomi alanında sıkça kullanılmakta ve ekonomi dilinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu durum ekonomi dilinin uluslararası etkileşimlerden beslendiğini ve güncel gelişmelere bağlı olarak şekillendiğini göstermektedir.

Bu çalışmada, Türkiye Türkçesinin ekonomi dili bağlamında söz varlığı incelenecek ve özellikle Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından yayımlanan metinlerde kullanılan ekonomi dili analiz edilecektir. Merkez Bankasının yayımladığı raporlar, basın bültenleri ve diğer resmî metinler, ekonomi dilinin standartlaşmasında ve yaygınlaşmasında önemli rol oynadığı için bu metinler üzerinden yapılan analizler Türkçedeki ekonomi dilinin gelişimini anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Araştırmanın temel amacı, ekonomi dilinin temel özelliklerini ortaya koyarak Türkçede ekonomi terminolojisinin nasıl şekillendiğini ve değişim gösterdiğini tespit etmektir.

1. Dil Türleri ve Ekonomi Dili

Dil, insanların düşüncelerini, duygularını ve bilgilerini başkalarına aktarmak için kullandığı karmaşık bir araçtır. Bir dil farklı işlevlere sahip birçok türde karşımıza çıkar. Bu türler, dilin hangi bağlamda kullanıldığını, amacının ne olduğunu ve iletmek istediği mesajın içeriğini belirler. Toplumdilbilim açısından bakıldığında dil türleri, toplumların ifadelerini ve anlamlarını farklı alanlarda kullanmalarına olanak tanır (König, 1991). Günlük yaşamda kullanılan dil, edebiyat dilinden farklıdır. Bu farklı kullanımlar dilin sosyal bağlamdaki işlevini gözler önüne serer. İmer (1987), dilin kullanım bağamlarına göre farklılaşmasının toplumdilbilimin temel inceleme alanlarından biri olduğunu belirtmektedir.

Dil türlerinden biri standart dildir. Standart dil, insanların birbirleriyle günlük yaşamda kullandığı basit, doğrudan ve çoğunlukla duygusal temellerle şekillenen bir dil türüdür. Bu dilde, dilbilgisel kurallar bazen gevşek bir şekilde uygulanabilir ve iletişim, daha çok bireylerin ihtiyaç duyduğu hız ve doğrudanlıkla şekillenir. Bir diğer dil türü ise edebî dildir. Edebî dil, sanat ve edebiyat alanında kullanılırken aynı zamanda dilin estetik ve duygusal yönlerini ön plana çıkarır. Bu dilde imgeler, metaforlar, betimlemeler ve duygusal derinlik yoğun bir şekilde kullanılır. Halliday ve

Hasan (1976), edebî dilin estetik işlevini vurgularken dilin bir anlatım biçimi olarak nasıl bir biçimsel zenginlik taşıdığını ifade etmektedir.

Bir diğer önemli dil türü bilimsel/akademik dildir. Bu türde kullanılan dil daha teknik ve objektif olup düşüncelerin ve bulguların kesin ve açık bir şekilde aktarılmasını hedefler. Bilimsel dilde kavramlar genellikle soyut ve belirli tanımlar üzerinden ifade edilir. Bu dil türü bilginin doğruluğunu ve kesinliğini koruma amacı güder. Ayrıca hukuki dil de belirli bir bağlama ait bir dil türüdür. Hukukî dil; yasalar, sözleşmeler, yönetmelikler ve yasal metinlerde kullanılır. Bu dilde kullanılan ifadeler; net, kesin ve hukuki bağlamda anlaşılır olmalıdır. Hukuki dilin bu özellikleri König'in (1991) dilin işlevsel bir bakış açısıyla değerlendirilmesine dair görüşlerini destekler. Dil belirli alanlarda farklı anlamlar yüklenerek farklı işlevlere bürünür.

Türk dili alan yazında belirli meslek gruplarına, sosyal katmanlara, toplumsal gruplara, kültürel bağlamlara özgü gelişen dil türlerini inceleyen çalışmalar dikkat çekmektedir. Doğan'ın (2008; 2016) Samsun pazarcılarının dil edinimi ve otomobil-severlerin kent folkloruna yansıyan söylemlerini incelediği çalışmalar belirli mesleğe ve toplumsal gruba özgü birer dil türü olmasıyla dikkat çeker. Efe (2019) plaza çalışanlarının gündelik iletişim biçimlerini "Plaza Türkçesi" kavramı çerçevesinde incelerken Korkmaz (2006) çağdaş kent yaşamında ortaya çıkan sosyal bir grup olan "tikiler" in diline odaklanmıştır. Gezer (2021) trafikte taşıtlar üzerine yazılan ifadeleri özelleşmiş bir dil kullanımı olarak değerlendirirken Yağbasan (2008) basın dili ve gazete manşetlerini incelemiştir. Ayrıca Öztürk Dağabakan (2017) ise bir başka toplumsal dil türü olan gençlik dilini Türkçe ve Almanca sosyal medya verilerini karşılaştırarak ele almıştır. Tüm bu çalışmalar, dilin belirli sosyal gruplara, meslek ve uzmanlık alanlarına göre şekillenen yönlerini ve işlevsel çeşitliliğini gözler önüne sermektedir.

Bunların dışında dil türleri arasında teknik dil ve iş dünyası dili gibi başka türler de bulunmaktadır ancak burada en çok ilgilenilen dil türlerinden biri ekonomi dilidir. Ekonomi dili, ekonominin soyut ve somut kavramlarını ifade etmek için kullanılan özel bir dil türüdür. Ekonomi dili, bir toplumun ekonomik faaliyetlerini, pazar ilişkilerini, finansal sistemleri, ekonomik teorileri ve politikaları açıklamak için geliştirilmiş, teknik terim ve ifadelerle zenginleşmiş bir dildir. John (2001) ve Demir (2002) gibi araştırmacılar, ekonomi dilinin toplumdaki iletişimi netleştirme işlevini ve terminolojik açıdan önemli rolünü vurgulamaktadır. John (2001), ekonomi dilinin karmaşık kavramları sadeleştirerek daha anlaşılır hâle getirme işlevini incelemiştir. Ayrıca Demir (2002), belirli uzmanlık alanlarına özgü dillerin, toplum içindeki iletişimde önemli bir yer tuttuğunu ve özellikle ekonomi gibi disiplinlerde anlamın kesinliğini sağlamak adına terminolojik olarak şekillendiğini ifade etmektedir.

Ekonomi dili, diğer dil türlerinden farklı olarak pek çok soyut kavram içerir. *Ekonomik büyüme, enflasyon, işsizlik oranı, faiz oranları* gibi soyut kavramlar ekonomi dilinin temel yapı taşlarını oluşturur. Bu soyut kavramlar bazen teknik hesaplamalar ve istatistiksel verilerle desteklenerek daha somut hâle getirilir. Ekonomi dilinin belirgin özelliği, kullanılan terimlerin netliğidir çünkü bu dil, ekonomiyle ilgili belirli ve açık bilgiler sunmayı amaçlar. Ekonomistler ve diğer ilgili uzmanlar bu dili kullanarak finansal kararları, ekonomik analizleri ve araştırmaları daha anlaşılır kılmaya çalışır. Nelson ve McKeen (2011), ekonomi dilinin önemli bir yönünü, ekonominin karmaşık ve soyut doğasını anlamak için kullanılan terimlerin açıklığı

kavuşturulması gerektiği şeklinde belirtirler. Bu açıklık, ekonomi dilinin bilimsel doğasının bir yansımasıdır.

Ekonomi dili, teknik terimlerin yoğun olduğu, bazen oldukça karmaşık bir yapıya sahip olabilir ancak bu dil türünün temel amacı ekonomik verilerin, analizlerin ve teorilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamaktır. Ekonomi dilinde diğer alanlarda olduğu gibi kullanılan ifadelerin doğru ve anlamlı olması beklenir. Bunun yanında ekonomi dilinin önemli bir diğer özelliği bu dilin genellikle bilimsel bir çerçevede kullanılmasıdır. Ekonomi dili pek çok farklı ekonomik teoriyi, finansal veri setlerini ve ulusal ya da uluslararası ekonomi politikalarını anlamlandırmaya ve açıklamaya hizmet eder. Halliday ve Hasan (1976), bilimsel dilin niteliklerini açıklarken araştırma dilinde en temel gereksinimlerin doğruluk ve kesinlik olduğunu vurgular.

Dilbilimsel açıdan bakıldığında ekonomi dilinin içeriği diğer dil türlerinden farklılıklar gösterir. Ekonomi dili özellikle kelime birleşimleri ile dikkat çeker. Ekonomik terimlerin dil bilgisel yapısı daha çok iki veya daha fazla kelimenin birleştirilmesi biçimindedir. Örneğin *bütçe açığı*, *faiz oranı* gibi kavramlar dildeki diğer günlük kullanımdan farklı olarak bir araya gelerek özel bir anlam üretir. Bu kelime birleşmeleri ekonomi dilinin kendine özgü işleyişine işaret eder. Ayrıca ekonomi dilindeki cümle yapıları da genellikle uzun ve karmaşıktır. Bu karmaşık yapıların tercih edilme sebebi ekonomi dilinde birçok faktörün ve bağlantının bir arada açıklanmasından kaynaklanmaktadır. Nelson ve McKeen (2011), ekonomi dilinin terminolojik zenginliğini ve bu zenginliğin anlam üretmedeki rolünü vurgulamaktadır.

Ekonomi dilinin resmî ve nesnel bir dil olma özelliği bilimsel ve teknik bir alanda iletişim kuran kişilerin doğru ve güvenilir bilgi aktarabilmelerine olanak tanır. Bu dil türü, ekonomistlerin ve araştırmacıların, karmaşık verileri analiz etmelerini ve toplumun geniş kesimlerine ekonomik durum ve eğilimler hakkında bilgi sunmalarını sağlar. Ekonomi dilinin gücü, kullanılan dilin netliğinden ve doğruluğundan gelir çünkü ekonomik kararlar ve politikalar, bu dilde kullanılan verilere ve ifadelere dayalıdır. Crystal (2008), bu tür dillerin uzman kişiler tarafından profesyonel bir bağlamda kullanıldığını ve bu nedenle dilin yanlış anlaşılmaya yer bırakmayacak kadar açık olması gerektiğini vurgular.

Ekonomi dilinin en büyük özelliği onun sürekli gelişen ve değişen bir dil olmasıdır. Küresel ekonomi, teknolojik gelişmeler, finansal yenilikler ve değişen siyasi bağlamlar, ekonomi dilindeki terimleri ve ifadeleri yeniden şekillendirir. Bu durum ekonomi dilinin sadece bir dil türü olarak değil, aynı zamanda yaşayan ve evrilen bir iletişim aracı olarak da kabul edilmesine yol açar. Yarbrough (2014), ekonomi dilinin evrimini, küresel ekonomik dinamiklerin ve finansal piyasa değişikliklerinin etkisiyle açıklamaktadır. Ekonomi dilinin gelişimi hem teorik hem de pratik düzeyde sürekli bir adaptasyon gerektirir.

Bir diğer dikkat çekici nokta ise ekonomi dilinin *soyutlama* (abstraction) seviyesinin yüksek olmasıdır. Ekonomi dili, kavramsal düşünmeye dayalı bir dil türüdür ve bu dilde kullanılan ifadeler genellikle somut değil, soyut kavramları ifade eder. *Büyüme oranı*, *enflasyon düzeyi*, *faiz oranı* gibi kavramlar soyut ama bir o kadar da pratikte etkili olan kavramlardır. Bu soyutlama, ekonomi dilinin diğer dil türlerinden

farklı olarak daha soyut düşünme biçimlerini ve hesaplamalı düşünceyi gerektirir. Sinclair (2004), bu soyutlamanın, ekonominin sayısal veri ve analitik değerlendirmelerle harmanlanmış yapısının bir sonucu olduğunu belirtir. Ekonomi dili sadece akademik değil, aynı zamanda politika yapıcıları, yatırımcılar ve diğer uzmanlar için bir iletişim aracı olarak da kullanılır. Bu bağlamda ekonomi dilinin zorluk ve karmaşıklık seviyesi genel halk için anlaşılabilir olmayı engelleyebilir ancak bu karmaşıklık dilin amacını yerine getirmesi açısından gereklidir çünkü ekonomi dili ekonominin işleyişini ve teorik modellemeleri anlamlandırmayı amaçlar.

Ekonomi dilinin bir diğer önemli özelliği de dildeki terimsel evrimidir. Ekonomi dilinin içeriği zaman içinde değişir ve bu değişim, küresel ekonomik eğilimler ve yerel ekonomik koşullarla paralel bir şekilde gelişir. Teknolojik yenilikler, finansal krizler, ticaret politikaları ve küresel iş gücü hareketliliği gibi etmenler ekonomi dilindeki terimlerin gelişmesine yol açar. Dijital ekonominin yükselmesiyle birlikte *blok zinciri* ve *kripto para* gibi kavramlarla ekonomi diline yeni eklemeler yapılmıştır. Yarbrough (2014), bu tür evrimsel değişimlerin ekonomi dilini daha dinamik ve zamanla şekillenen bir dil haline getirdiğini belirtmektedir.

Ekonomi dilinin çok disiplinli yapısı da dikkat çekicidir. Ekonomi dili yalnızca ekonomi ile ilgili bir dil olmakla kalmaz, aynı zamanda matematik, istatistik, sosyoloji ve hatta psikoloji gibi farklı disiplinlerden alınan kavramları ve yöntemleri de içerir. Ekonomik modellerin açıklanmasında kullanılan grafikler, matematiksel formüller ve istatistiksel veriler ekonomi dilinin bu çok yönlü yapısına örnek teşkil eder. Sinclair (2004), ekonomi dilinin bu çok disiplinli yapısını farklı alanların birleşiminden doğan özel bir dil kullanımı olarak tanımlar ve bu dilin kendine has zenginliğine dikkat çeker.

Ekonomi dilinin bir diğer evrimi ise *küresel ekonomik dil* hâline gelmesidir. Dünya ekonomisinin giderek daha birbirine bağlı hâle gelmesi ekonomik terimlerin ve ifadelerin küresel bir bağlamda anlaşılabilir olmasını zorunlu kılar. Dünya çapında işlem yapan şirketler, hükümetler, uluslararası kuruluşlar ve ekonomik aktörler, bu dili bir tür evrensel araç olarak kullanırlar. Dünya Bankası, IMF (Uluslararası Para Fonu) gibi kuruluşların raporlarında kullanılan dil farklı kültürlerden ve dillerden gelen insanlara ekonomik süreçleri açıklamak için ortak bir ekonomi dili oluşturur. Bu bağlamda Yarbrough (2014) ve McConnell (2008) küresel ekonomik dilin farklı uluslararası ekonomik aktörlerin birbirleriyle etkili bir şekilde iletişim kurmalarını sağladığını belirtmektedir.

Sonuç olarak ekonomi dili, yalnızca ekonomik teori ve veri ile sınırlı kalmayıp dilsel anlamın ve bilgi aktarımının karmaşık bir yapı hâline gelmesini sağlar. Ekonomi dilinin gelişimi sadece ekonomik teorilerin ve pratiklerin bir yansıması olmakla kalmaz, aynı zamanda küresel etkileşimler, politikalar ve teknolojik yeniliklerle paralel bir şekilde evrilir. Ekonomi dilinin terimsel zenginliği, soyut yapıları ve çok disiplinli yapısı, onu dinamik, kapsamlı ve çok yönlü bir dil türü hâline getirmektedir.

2. Ekonomi Dilinin Genel Özellikleri

Ekonomi, dünya çapında milyarlarca insanın yaşamını etkileyen temel bir bilim dalıdır ve bu alanın kendine özgü bir dili vardır. Ekonomi dili yalnızca ekonomik süreçleri ve teorileri açıklamak için kullanılan bir araç değil, aynı zamanda ekonomik bilgiyi sistemli bir şekilde iletmek ve yorumlamak için geliştirilen karmaşık bir yapıdır.

Bu dil, ekonomi disiplininin bilimsel doğasını yansıtarak teknik terimlerle, soyut kavramlarla ve sistematik bir söylemle şekillenir.

Ekonomi dilinin en temel özelliklerinden biri nesnel ve ölçülebilir olma gerekliliğidir. Ekonomik analizler büyük ölçüde istatistiklere ve verilere dayandığından ekonomi dili kesinliği ve bilimsel doğruluğu ön planda tutar (McCloskey, 1998). Bunun yanı sıra ekonomi dili küresel bir nitelik taşır; günümüzde İngilizce, ekonomi ve finans dünyasında ortak iletişim dili olarak kabul edilmektedir (Crystal, 2003). İngilizcenin bu uluslararası niteliği ekonomi dilinin farklı kültürlerden gelen ekonomistlerin, finans uzmanlarının ve politika yapımcıların ortak bir zeminde buluşmasını sağlamaktadır.

Ekonomi dilinin yapısı büyük ölçüde *isimleştirme* (nominalization) kullanımıyla şekillenir. Halliday (1994), isimleştirmenin bilimsel dillerde yoğun olarak kullanıldığını ve karmaşık süreçleri soyut bir biçimde ifade etmeye yardımcı olduğunu belirtmektedir. *Merkez Bankası faiz oranlarını düşürdü* ifadesi yerine *faiz indirimi politikası* gibi daha teknik ve soyut bir ifade tercih edilir. Bu tür yapılar, ekonomi dilini gündelik konuşma dilinden ayıran en temel unsurlardan biridir.

2.1. Ekonomi Dilinin Teknik ve Soyut Yapısı

Ekonomi dili, soyut kavramların yoğun kullanımıyla şekillenir. Ekonomik süreçler doğrudan gözlemlenebilir olgular değildir. Bunlar genellikle teorik çerçeveler içinde modellenir ve analiz edilir. *Enflasyon, maliye politikası, büyüme oranı* gibi kavramlar fiziksel varlıklar değildir; ancak ekonomik sistemlerin işleyişini anlamak için kritik öneme sahiptirler (Samuelson & Nordhaus, 2009).

Teknik terminoloji ekonomi dilinin ayrılmaz bir parçasıdır. Ekonomi bilimi, kendi içinde çok sayıda alt dal barındırdığından her alan için özel terimler geliştirilmiştir. *Makroekonomi, mikroekonomi, finans, maliye* ve *uluslararası ticaret* gibi alanlar kendilerine özgü terim setlerine sahiptir. Sinclair (2004), ekonomi terminolojisinin sürekli geliştiğini ve ekonomik değişimlere paralel olarak yeni terimlerin ortaya çıktığını belirtmektedir. Özellikle finansal piyasalar, teknik terimlerin en yoğun şekilde kullanıldığı alanlardan biridir. *Likidite, volatilite, arbitraj, hedge* gibi terimler ekonomi dilinin karmaşıklığını gösteren önemli örneklerdir. Bu terimler, ekonomi literatüründe standart hale gelmiş ve uluslararası kullanıma girmiştir (Baker, 2011).

2. 2. Ekonomi Dilinin Nesnel ve Bilimsel Niteliği

Ekonomi dili, nesnellik ilkesine dayalı olarak oluşturulmuştur. Ekonomik analizler genellikle matematiksel modeller, istatistikler ve sayısal verilerle desteklendiği için kullanılan dilin de kesin ve ölçülebilir olması beklenir (McCloskey, 1998).

Ekonomi alanında yapılan araştırmalarda genellikle veriye dayalı ifadeler kullanılır. *Türkiye’de yıllık enflasyon oranı %7,2 olarak gerçekleşti* gibi bir cümlede kesin bir bilgi sunulmaktadır. Bu tür ifadeler, ekonomi dilinin belirsizlikten kaçındığını ve somut verilere dayandığını göstermektedir.

Ayrıca ekonomi dili, duygu ve öznel yorumlardan kaçınarak tarafsız bir söylem geliştirmeyi amaçlar. Halliday (1985), bilimsel dillerin tarafsız bir yapı sergilediğini ve

öznel yargılardan kaçındığını belirtmektedir. *Faiz oranlarının artırılması yatırımcıları olumsuz etkileyebilir* gibi bir cümle yerine *Faiz oranlarının artırılması, yatırım harcamalarında %15'lik bir düşüşe yol açtı* gibi veriye dayalı ifadeler tercih edilir.

2. 3. Ekonomi Dilinin Küresel ve Evrensel Yapısı

Günümüzde ekonomi dili, uluslararası bir karakter kazanmış durumdadır. İngilizce, ekonomi ve finans dünyasında ortak bir dil hâline gelmiş ve birçok ekonomik terim, küresel ölçekte İngilizce olarak benimsenmiştir (Crystal, 2003). Örneğin *inflation*, *GDP* (Gayri Safi Yurt İçi Hasıla), *monetary policy* (para politikası) gibi terimler dünyanın birçok ülkesinde ortak olarak kullanılmaktadır.

Dünya Bankası, IMF ve OECD gibi uluslararası kuruluşların yayınladıkları raporlar, küresel ekonomi dilinin standartlaşmasına katkı sağlamaktadır. Bu raporlar, ekonomi politikalarının uluslararası düzeyde tartışılmasına olanak tanımakta ve ekonomik kavramların ortak bir terminoloji ile ele alınmasını sağlamaktadır (Sinclair, 2004). Ayrıca küreselleşmeyle birlikte ekonomi diline teknoloji ve dijitalleşme kavramları da eklenmiştir. Son yıllarda *kripto para*, *blockchain*, *dijital ekonomi* gibi yeni kavramlar, ekonomi terminolojisine dâhil olmuştur. Bu durum, ekonomi dilinin dinamik ve değişime açık bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Ekonomi dili, bilimsel, teknik ve uluslararası özelliklere sahip bir dil türüdür. Soyut kavramlar ve teknik terminolojinin yoğun kullanımı, ekonomi dilini diğer dillerden farklı kılmaktadır. Nesnellik, ölçülebilirlik ve kesinlik, bu dilin temel yapı taşlarıdır. Küreselleşmenin etkisiyle ekonomi dili, uluslararası bir karakter kazanmış ve birçok ekonomik terim küresel düzeyde ortak bir biçimde kullanılmaya başlanmıştır.

Ekonomi dili, değişen ekonomik koşullara ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak sürekli evrilmektedir. Bu nedenle ekonomi dili yalnızca akademik bir alanda değil, aynı zamanda günlük yaşamda da giderek daha fazla yer edinmektedir. Bu da ekonomi dilinin başlangıçta toplumsal bir dil türü iken zamanla standart dile doğru kaydığını gösterir.

3. Yöntem

Bu çalışmada Türkiye’de ekonomi dilinin söz varlığını tespit etmek ve dilsel özelliklerini ortaya koymak amacıyla betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Betimsel araştırma, belirli bir olgu veya kavramı sistematik bir şekilde inceleyerek mevcut durumu olduğu gibi ortaya koymayı amaçlayan bilimsel araştırmalardan biridir (Büyüköztürk vd., 2017). Bu yöntemde, herhangi bir değişken üzerinde doğrudan bir müdahalede bulunulmaz, mevcut veriler nesnel bir bakış açısıyla incelenerek bilimsel sonuçlara ulaşılması hedeflenir (Karasar, 2005). Bu bağlamda, çalışmada ekonomi dilinin yapısını belirleyebilmek için Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’nın (TCMB) basın duyurularından oluşan bir metin derlemi oluşturulmuş ve korpus dilbilim yöntemleriyle analiz edilmiştir.

Betimsel araştırma yöntemi, nitel ve nicel veri toplama tekniklerini bir araya getirerek bir olgunun derinlemesine incelenmesine imkân tanır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Korpus tabanlı analizler, betimsel araştırma yöntemiyle birlikte kullanıldığında dilin belirli bir bağlamdaki kullanım özelliklerini sistematik bir biçimde ortaya koymak için güçlü bir yöntem sunmaktadır (McEnery & Hardie, 2012). Bu çalışmada kullanılan

korpus analizi, belirli bir dilin kullanımına dair büyük ölçekli metinleri inceleyerek ekonomi dilinin tipik sözcük birlikteliklerini, deyimlerini ve sözdizimsel yapılarını belirlemeyi amaçlamaktadır.

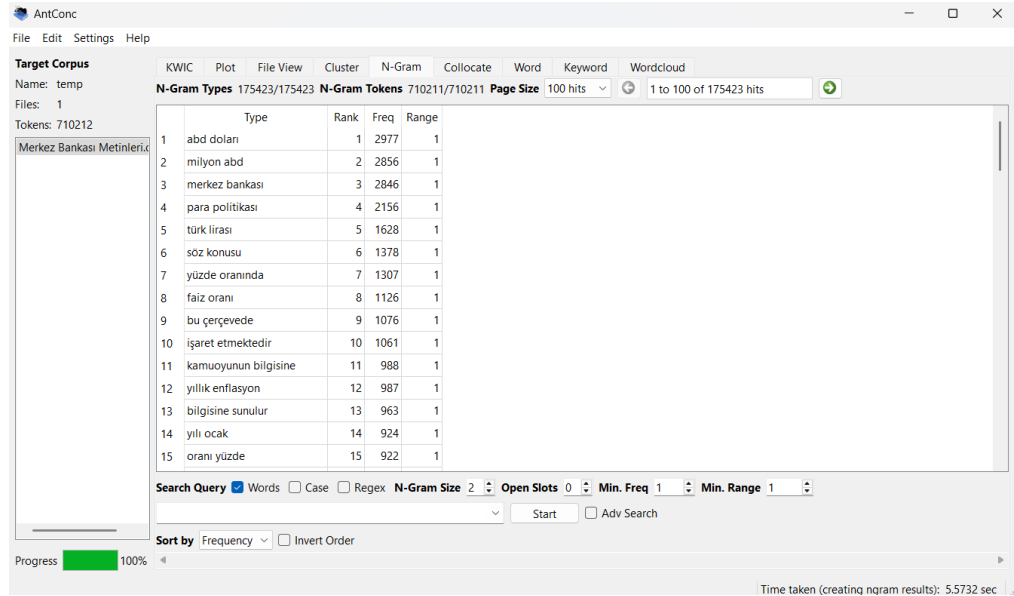
3.1. Veri Toplama Süreci

Araştırma kapsamında incelenen veri kümesi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından 1999 yılından günümüze kadar yayımlanan tüm basın duyurularını içermektedir. Basın duyurularının tercih edilme nedeni ekonomi dili açısından önemli bir kaynak oluşturmalarıdır. TCMB duyuruları, ekonomi politikaları, para piyasaları ve makroekonomik göstergelere ilişkin resmî açıklamalar içerdiğinden ekonomi dilinin kurumsal bağlamda nasıl şekillendiğini anlamak için ideal bir veri kaynağı olarak değerlendirilmiştir.

Öncelikle TCMB tarafından yayımlanan tüm basın duyuruları tek bir Word dosyasına aktarılmış ve metin bütünlüğü korunarak analiz edilmek üzere hazırlanmıştır. Metinlerin orijinal hâlleri üzerinde herhangi bir değişiklik veya sadeleştirme yapılmamış, böylece dil kullanımına yönelik doğal bir analiz ortamı sağlanmıştır.

3.2. Veri Analizi Süreci

Elde edilen metinler, dilbilimsel analiz yapmak amacıyla AntConc (Version 4.2.4.) adlı korpus analiz programına yüklenmiştir. AntConc, metinlerde kelime sıklığı analizi, n-gram belirleme, bağlam içi kullanım incelemeleri ve sözcüksel kalıpların tespit edilmesine olanak sağlayan yaygın kullanılan bir yazılımdır (Anthony, 2022).

Şekil 1: AntConc ile N-Gram Sorgulaması

Analiz sürecinde ekonomi dilinin karakteristik yapısını belirlemek amacıyla n-gram yöntemi kullanılmıştır. N-gram analizi, metinlerde en sık kullanılan kelime gruplarını tespit etmeye yarayan bir tekniktir (Manning & Schütze, 1999). Bu yöntem, belirli uzunluklardaki (örneğin ikili, üçlü, dördü kelime grupları) kelime

kombinasyonlarını belirleyerek ekonomi dilinin temel bileşenlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Bu kapsamda, çalışmada 2'li (bigram) ile 6'lı (hexagram) kelime grupları arasında değişen n-gram analizleri gerçekleştirilmiştir. Analiz süreci şu adımlardan oluşmaktadır:

- **Kelime Frekans Analizi:** Metindeki en sık kullanılan kelimelerin belirlenmesi.
- **İkili (bigram) ve Çoklu (n-gram) Kombinasyonların Tespiti:** Ekonomi dilinin yapı taşlarını oluşturan kelime gruplarının belirlenmesi.
- **Bağlam Analizi:** N-gramlarla belirlenen terimlerin cümle içindeki kullanım bağlamlarının incelenmesi.

Ek olarak belirlenen n-gramların bağlamsal analizleri yapılarak kelime gruplarının hangi kavramsal alanlara karşılık geldiği ve ekonomi dilinde nasıl bir işlev üstlendiği incelenmiştir. Bu sayede ekonomi diline özgü kalıplaşmış ifadelerin, terimleşmiş sözcük gruplarının ve yaygın kullanılan finansal söylemlerin belirlenmesi hedeflenmiştir.

4. Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın temel sınırlılığı yalnızca TCMB basın duyurularını içermesidir. Ekonomi dili, geniş bir kullanım alanına sahip olduğundan ekonomi haberleri, akademik makaleler, finans raporları ve piyasa analizleri gibi farklı veri kaynaklarının da incelenmesi ekonomi dilinin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlayabilir ancak TCMB duyuruları ekonomi dilinin resmî ve teknik kullanımını yansıtmaması açısından önemli bir kaynak olduğundan ekonomi dili bağlamında güvenilir bir inceleme ortamı sunmaktadır.

Gelecekte yapılacak çalışmalarda farklı kurumsal kaynakların ve medya kaynaklarının da korpuse dahil edilmesi önerilmektedir. Bunun yanı sıra ekonomi dilinin zamansal değişimini tespit etmek amacıyla daha geniş bir tarih aralığını kapsayan duyurular ve belgeler üzerinde analiz yapılabilir. Bu tür ek çalışmalar, ekonomi dilinin evrimini daha kapsamlı bir biçimde ortaya koyarak dilbilimsel ve ekonomik dinamikler arasındaki ilişkiyi daha detaylı bir şekilde inceleme fırsatı sunacaktır.

Elde edilen bulgular Türkçede ekonomi dilinin sözcüksel ve sözdizimsel özelliklerini belirleyerek bu alandaki dilbilimsel çalışmalara katkı sağlayacaktır.

5. Bulgular: Ekonomi Dilinin N-gram Analizi Sonuçları

Türkiye Türkçesinde ekonomi diline özgü olarak tespit edilen sözcük birleşmeleri sunulurken, her bir birleşmenin kullanım sıklığıyla birlikte Türk Dil Kurumu'na ait çevrim içi Türkçe Sözlük'te yer alıp almadığı da değerlendirilmiştir. Sözlükte yer alan birleşmeler ayrıca hangi alan etiketiyle tanımlandıkları belirtilerek sınıflandırılmıştır.

İkili Sözcük Birleşmeleri	Sıklık	Türkçe Sözlükte Bulunma Durumu
merkez bankası	2846	-
para politikası	2156	-
Türk lirası	1628	-

Bir Toplumsal Dil Türü: Türkçe Ekonomi Dili

faiz oranı	1126	+ (ekonomi)
yıllık enflasyon	987	-
faiz oranları	767	-
orta vadeli	732	-
kısa vadeli	544	+
enflasyon raporu	497	-
dış ticaret	493	+ (ekonomi)
döviz kuru	492	+ (ekonomi)
fiyat istikrarı	460	-
para piyasası	442	-
cari işlemler	432	-
enflasyon beklentileri	401	-
uzun vadeli	396	+
kredi kartı	380	+ (ekonomi)
vadeli enflasyon	338	-
yabancı para	265	-
dış talep	255	-
çekirdek enflasyon	232	-
iç talep	226	-
açık piyasa	220	+ (ekonomi)
fiyatlama davranışları	209	-
ters repo	190	-
toplam talep	183	-
küresel büyüme	173	-
azami faiz	171	-
enflasyon beklentisi	171	-
parasal sıkılaştırma	154	-
sıkı para	148	-
menkul kıymetler	147	+ (ekonomi)
enflasyon görünümü	146	-
fiyat artışı	145	-
vadeli döviz	141	-
repo işlemleri	138	-
yıllık artış	136	-
hizmet fiyatları	135	-
ticaret açığı	134	-
repo pazarı	133	-
finansal istikrar	125	-
uluslararası rezervler	125	-
emtia fiyatları	121	-
kur politikası	120	-
enerji grubu	119	-
beyaz eşya	118	+
yüksek oranlı	117	-

Betül Güvendi

geri ödeme	113	+ (ticaret)
temel enflasyon	108	-
yurt dışı	105	+
tüketici enflasyonu	103	-
risk unsuru	102	-
aylık fiyat	100	-
ulaştırma hizmetleri	96	-
aşırı oynaklık	92	-
parasal aktarım	92	-
sermaye hareketleri	91	-
tüketici kredileri	89	-
yüksek frekanslı	89	-
finansal piyasalar	86	-
yüksek seyir	85	-
likidite yönetimi	84	-
maliye politikası	84	-
sıkı duruş	84	-
ticari krediler	84	-
akdi faiz	83	-
dalgalı kur	82	+ (ekonomi)
hisse senedi	81	+ (ticaret)
hizmet giderleri	81	-
karşılıksız transferler	81	-
kredi kartları	81	-
bavul ticareti	80	+
kredi büyümesi	80	-
azami gecikme	76	-
zayıf seyir	72	-
düşüş eğilimi	71	-
emisyon grubu	71	-
işlemler dengesi	69	-
uluslararası emtia	69	-
net yatırım	68	-
üst sınır	68	-
enflasyon hedefi	67	-
üretim endeksi	67	-
marjinal fonlama	64	-
döviz likiditesi	63	-
iç piyasa	61	-
uluslararası likidite	61	-
faiz dışı	60	-
politika çerçevesi	60	-
risk primi	60	-
fiyat endeksi	59	-
sürdürülebilir fiyat	59	-

Bir Toplumsal Dil Türü: Türkçe Ekonomi Dili

liralaşma stratejisi	58	-
üretici fiyatları	58	-
döviz kurları	57	-
gayri safi	57	-
sağlıksız fiyat	57	-
hizmet enflasyonu	56	-
küresel ekonomi	56	-
rezerv opsiyonu	55	-
ticaret verileri	55	-
fonlama oranı	54	-
küresel enflasyon	54	-
tüketim malı	54	-
portföy akımları	53	-
arz talep	52	+ (ekonomi)
cari denge	52	-
gecikme faizi	52	-
kur korumalı	52	-
makroekonomik istikrar	51	-
perakende satış	51	-
uluslararası para	50	-
yıllık fiyat	50	-
genel fiyatlama	48	-
para fonu	47	-
katılım fonu	46	-
yayımlı endeksi	43	-
güçlü artış	42	-
küresel finans	42	-
faiz gelirleri	41	-
parasal duruş	41	-
enflasyon göstergeleri	40	-
net ihracat	40	-
arz kısıtları	39	-
günlük döviz	39	-
günlük ihale	39	-
uluslararası kredi	39	-
birikimli döviz	38	-
cari açık	38	+ (ekonomi)
güçlü seyir	38	-
milli gelir	38	+ (ekonomi)
standart vadeli	38	-
özel kapsamlı	38	-
alım satım	37	+ (ekonomi)
net borçlanma	36	-
yıllık büyüme	35	-

aylık enflasyon	34	-
para takası	33	-
temkinli duruş	33	-
döviz rezervi	32	-
iş gücü	31	+ (ekonomi)
risk iştahı	31	-
asgari ücret	30	+ (ekonomi)
repo ihalesi	29	-
dış finansman	27	-
enflasyon eğilimi	27	-
kur oynaklığı	27	-
nihai talep	27	-
dış borç	26	+ (ekonomi)
olumlu seyir	26	-
iç borç	24	+ (ekonomi)
ılımlı büyüme	24	-
geçici vergi	23	-
enflasyon oranı	21	-
istikrarlı artış	21	-
efektif döviz	20	+ (ekonomi)
ihtiyaç kredisi	20	-
kararlı duruş	20	-
parasal sıkılaşma	20	-
tasarruf mevduatı	20	-
yüksek oynaklık	20	-
döviz piyasası	18	-
mali tedbirler	18	-
manşet enflasyon	18	-
mevduat hesabı	18	-
arz zinciri	17	-
depo piyasası	17	-
dünya bankası	17	-
fon transferi	17	-
kur sepeti	17	-
vergi artışı	17	-
bono piyasası	16	-
borçlanma faizi	16	-
dezenflasyon süreci	16	-
küresel etkiler	16	-
küresel kriz	16	-
yerel para	16	-
yıllık üretici	16	-
likidite fazlası	15	-
reel sektör	15	+

Bir Toplumsal Dil Türü: Türkçe Ekonomi Dili

Üçlü Sözcük Birleşmesi	Sıklık	Türkçe Sözlükte Bulunma Durumu
para politikası kurulu	2436	-
bankalararası para piyasası	419	-
geç likidite penceresi	354	-
orta vadeli enflasyon	324	-
borçlanma faiz oranı	305	-
para politikası duruşu	173	-
likidite penceresi duruşu	171	-
gecelik faiz oranları	165	-
açık piyasa işlemleri	164	-
yeni Türk lirası	164	-
temel mal grubu	162	-
ihale faiz oranı	154	-
kısa vadeli faiz	132	-
yurt içi talep	128	-
menkul kıymetler borsası	127	-
ters repo pazarı	124	-
azami faiz oranları	108	-
dayanıklı tüketim malları	105	-
mevsimsellikten arındırılmış veriler	97	-
kısa vadeli sermaye	91	-
vadeli sermaye hareketleri	82	-
aylık azami gecikme	76	-
aşağı yönlü risk	70	-
akdi faiz oranı	69	-
artmış yıllık enflasyon	69	-
cari işlem dengesi	69	-
yüksek frekanslı veriler	68	-
yatay bir seyir	67	-
döviz alım ihaleleri	64	-
dalgalı bir seyir	61	-
para politikası raporu	61	-
yıllık artış oranı	61	-
para politikası kararları	57	-
marjinal fonlama oranı	53	-
azami gecikme faizi	50	-
gecikme faizi oranı	50	-
kısa vadeli yükümlülükler	47	-
uluslararası para fonu	47	-
mevsimsel etkilerden arındırılmış	45	-
yukarı yönlü riskler	45	-
uzun vadeli sermaye	43	-

Betül Güvendi

ters para ikamesi	41	-
ilave parasal sıkılaştırma	40	-
vadeli döviz cinsi	40	-
aylık fiyat artışı	39	-
birikimli döviz kuru	38	-
döviz kuru hareketleri	38	-
yukarı yönlü risk	38	-
aşağı yönlü riskler	36	-
olumlu bir görünüm	36	-
kur korumalı mevduat	35	-
tüketici fiyat endeksi	35	-
uzun vadeli tahvil	35	-
küresel iktisadi faaliyet	34	-
güçlü bir artış	29	-
mevcut para politikası	29	-
mevduat katılım fonu	29	-
gecikme faiz oranları	28	-
vadeli enflasyon görünümü	28	-
ılımlı bir büyüme	28	-
cari işlemler açığı	27	-
dalgalı kur rejimi	26	-
ay vadeli kur	25	-
faiz dışı bütçe	24	-
günlük döviz rezervi	24	-
mevsimsellikten arındırılmış istihdam	24	-
cari dengedeki iyileşme	23	-
parasal aktarım mekanizması	22	-
sermaye malları ithalatı	21	-
işlemler dengesi yılı	20	-
kısmi bir iyileşme	20	-
maliyet yönlü baskılar	20	-
mevduat hesapları yılı	20	-
olumlu bir gelişme	20	-
reel efektif döviz	20	-
ticari kredi faizleri	20	-
uluslararası emtia fiyatları	20	-
dijital Türk lirası	19	-
güçlü artış eğilimi	19	-
uluslararası yatırım pozisyonu	19	-
zayıf bir seyir	19	-
arz yönlü unsurlar	18	-
döviz kurundaki oynaklık	18	-
efektif döviz kuru	18	-
güçlü negatif arz	18	-
iç talep koşulları	18	-

Bir Toplumsal Dil Türü: Türkçe Ekonomi Dili

negatif arz şokları	18	-
büyüme görünümündeki zayıflama	17	-
diğer öncü göstergeler	17	-
elektronik fon transferi	17	-
fiyat artış oranı	17	-
işlemler dengesindeki iyileşme	17	-
kredili mevduat hesabı	17	-
küresel büyüme görünümü	17	-
küresel piyasalardaki belirsizlikler	17	-
uzun vadeli faiz	17	-
yüksek oranlı artış	17	-
yıllık fiyat artışı	17	-
zayıf seyreden sermaye	17	-
dalgalı döviz kuru	16	-
dayanıklı tüketim malı	16	-
döviz piyasalarının derinliği	16	-
gecikme faiz oranı	16	-
küresel arz zinciri	16	-
işgücü piyasalarındaki sıkılık	15	-
para tabanı ortalaması	15	-
süper döviz hesapları	15	-
yıllıklandırılmış cari açık	15	-

Dörtlü Sözcük Birleşmeleri	Sıklık	Türkçe Sözlükte Bulunma Durumu
Türkiye cumhuriyet merkez bankası	691	-
bir hafta vadeli repo	364	-
borç verme faiz oranı	269	-
geç likidite penceresi uygulaması	171	-
likidite penceresi faiz oranları	160	-
repo ihale faiz oranı	151	-
orta vadeli enflasyon görünümü	142	-
kısa vadeli sermaye hareketleri	82	-
para politikasındaki sıkı duruş	77	-
mal ve hizmet giderleri	74	-
aylık azami gecikme faizi	50	-
azami gecikme faizi oranı	50	-
yükselmiş grup yıllık enflasyonu	42	-
yapısal reform sürecinin güçlendirilmesi	37	-
sıkı para politikası duruşu	32	-
uzun vadeli döviz kredisi	32	-
para politikasındaki temkinli duruş	30	-
perakende satış hacim endeksi	30	-

Betül Güvendi

safı yurt içi hasıla	29	-
orta vadeli enflasyon görünümü	28	-
yataya yakın bir seyir	24	-
yurt içi talepte dengelenme	24	-
ekonomik temellerden uzak fiyatlama	22	-
basiretli bir para politikası	21	-
yıl sonu enflasyon tahmini	21	-
ay vadeli kur oynaklığı	20	-
para politikasındaki kararlı duruş	20	-
para tabanı üst sınırı	19	-
güçlü negatif arz şokları	18	-
reel efektif döviz kuru	18	-
cari işlemler dengesindeki iyileşme	17	-
daha olumlu bir görünüm	17	-
daha ılımlı bir seyir	17	-
yukarı yönlü bir risk	17	-
arz zinciri baskı endeksi	16	-
azami gecikme faiz oranı	16	-

Beşli Sözcük Birleşmeleri	Sıklık	Türkçe Sözlükte Bulunma Durumu
bir hafta vadeli repo ihalesi	310	-
merkez bankası borçlanma faiz oranı	285	-
geç likidite penceresi faiz oranları	160	-
vadeli repo ihale faiz oranı	151	-
enflasyon görünümünde belirgin bir iyileşme	79	-
aylık azami akdi faiz oranı	69	-
finansman maliyetlerinin kalıcı olarak gerilemesi	62	-
mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış	58	-
düşüşe işaret eden güçlü göstergeler	52	-
aylık azami gecikme faizi oranı	50	-
enflasyonun ana eğilimine ilişkin göstergeler	34	-
gayri safı yurt içi hasıla	29	-
uzun vadeli tahvil faizlerindeki oynaklık	26	-
açık veren cari işlemler dengesi	25	-
cari yıl sonu enflasyon beklentisi	25	-
belirgin ve kalıcı bir bozulma	20	-
belirgin ve kalıcı bir düşüş	20	-

Altılı Sözcük Birleşmeleri	Sıklık	Türkçe Sözlükte Bulunma Durumu
gecelik faiz oranları marjinal fonlama oranı	49	-
repo işlemleri yoluyla tanınan borçlanma imkânı	46	-

mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış olarak	42	-
---	----	---

6. Veri Analizinin Tematik Sınıflandırılması

6.1. Merkez Bankası ve Para Politikaları

Bu sınıf, merkez bankalarının ekonomi yönetimindeki rolünü ve para arzını denetleme mekanizmalarını içeren terimlerden oluşur. Terimler genellikle Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) ve diğer merkez bankalarının kararlarını, araçlarını ve stratejilerini ifade eder. Para politikası, ekonomi üzerinde doğrudan etkili olduğundan sık kullanılan kelime grupları arasında *merkez bankası*, *para politikası* ve *para politikası kurulu* gibi ifadeler bulunur.

Terim	Sıklık
merkez bankası	430
para politikası	215
parasal sıkılaştırma	135
likidite yönetimi	120
parasal aktarım	110
parasal aktarım mekanizması	95
para politikasındaki temkinli duruş	90
para tabanı ortalaması	85
para tabanı üst sınırı	72
ilave parasal sıkılaştırma	65
para politikası raporu	65
dijital Türk lirası	23

6.2. Faiz Oranları ve Para Piyasası Araçları

Faiz oranları, ekonomide yatırım ve tasarruf kararlarını etkileyen en önemli unsurlardan biridir. Merkez Bankası, faiz politikalarını belirleyerek piyasalardaki likiditeyi ve ekonomik aktiviteyi yönlendirir. Repo işlemleri, gecelik faiz oranları ve marjinal fonlama oranı bu sınıfta ele alınır.

Terim	Sıklık
faiz oranı	365
faiz oranları	289
gecelik faiz oranları	180
borçlanma faiz oranı	140
marjinal fonlama oranı	115
repo işlemleri	132
vadeli repo ihale faiz oranı	102
ihale faiz oranı	110
repo ihale faiz oranı	95
akdi faiz oranı	98
gecikme faizi	125
aylık azami gecikme faizi	98
azami faiz oranları	75

6. 3. Enflasyon ve Fiyat Hareketleri

Enflasyon, fiyat seviyelerindeki genel artışı ifade eder ve ekonominin en önemli göstergelerinden biridir. Merkez Bankası, fiyat istikrarını sağlamak için enflasyon raporları yayımlar ve çekirdek enflasyon gibi göstergeleri inceler.

Terim	Sıklık
yıllık enflasyon	410
enflasyon oranı	320
enflasyon beklentileri	270
enflasyon hedefi	225
çekirdek enflasyon	190
hizmet enflasyonu	165
enflasyon raporu	130
enflasyon eğilimi	120
manşet enflasyon	110
fiyat istikrarı	310
aylık fiyat artışı	90
enflasyon görünümünde belirgin bir iyileşme	80

6. 4. Döviz ve Kur Politikaları

Bu tematik sınıfta, döviz piyasalarındaki hareketleri, döviz kurlarını ve kur politikalarını açıklayan terimler yer alır. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde döviz kuru hem iç ekonomik dengeler hem de uluslararası ticaret açısından büyük önem taşır.

Terim	Sıklık
döviz kuru	280
döviz piyasası	190
günlük döviz rezervi	165
döviz rezervi	145
kur politikası	110
kur oynaklığı	105
kur korumalı mevduat	98
efektif döviz kuru	88
uluslararası rezervler	75
uluslararası likidite	70

6. 5. Kredi, Mevduat ve Finansal Araçlar

Bankacılık sistemi, kredi ve mevduat faizleriyle doğrudan ilişkilidir. Tüketici kredileri, ticari krediler ve menkul kıymet piyasaları bu grupta yer alır.

Terim	Sıklık
kredi kartı	230
kredili mevduat hesabı	185
tüketici kredileri	170

ticari krediler	160
kredi büyümesi	135
uzun vadeli döviz kredisi	100
menkul kıymetler	90
finansal piyasalar	80

6. 6. Ekonomik Büyüme, Ticaret ve Cari İşlemler

Ekonomik büyüme, yatırım ve üretim kapasitesini doğrudan etkileyen bir göstergedir. Cari açık, dış ticaret dengesi ve net ihracat gibi kavramlar bu gruba girer.

Terim	Sıklık
yıllık büyüme	195
küresel ekonomi	180
ticaret açığı	135
cari açık	120
net ihracat	110
net yatırım	95

6. 7. Kamu Maliyesi ve Vergilendirme

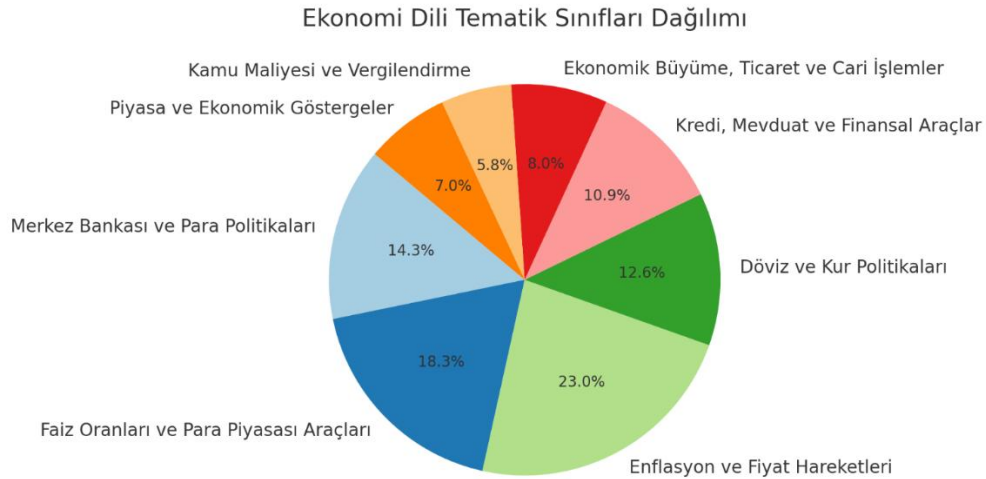
Devletin vergi ve maliye politikaları, ekonomik büyüme ve yatırım ortamı üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Maliye politikaları ve vergi artışları gibi konular bu başlık altında ele alınır.

Terim	Sıklık
maliye politikası	170
geçici vergi	130
vergi artışı	125
risk primi	98
arz yönlü unsurlar	90

6. 8. Piyasa ve Ekonomik Göstergeler

Ekonomik göstergeler, üretim ve talep dengesi hakkında bilgi verir. Enflasyon göstergeleri ve üretim endeksi gibi veriler piyasanın genel yönünü anlamak için kullanılır.

Terim	Sıklık
üretim endeksi	175
mevsimsellikten arındırılmış veriler	160
enflasyon göstergeleri	145
perakende satış	130
yayılm endeksi	120

Şekil 2: Ekonomi Dili Tematik Sınıfları Dağılımı

Sonuç

Bu çalışmada ekonomi dilinin Türkiye Türkçesi bağlamındaki yapısı, kelime dağarcığı ve kullanım alanları ele alınmıştır. Ekonomi dili, küreselleşmenin ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle sürekli değişen ve gelişen dinamik bir yapı sergilemektedir. Çalışma özellikle merkez bankacılığı, faiz politikaları, enflasyon ve döviz kurları gibi ekonomi terminolojisinin temel unsurlarını incelemektedir. Ekonomi dilinin çok boyutlu işleyişi de vurgulanmıştır.

İncelenen veriler, Türkiye’de ekonomi dilinin genellikle enflasyon, faiz oranları ve merkez bankası politikaları etrafında şekillendiğini göstermektedir. Verilerin taranması sonucunda 180 ikili, 108 üçlü, 36 dörtlü, 17 beşli ve 3 altılı sözcük birleşmesi tespit edilmiştir. Bu birleşmelerin kullanım sıklıkları belirlenmiş ve Türk Dil Kurumu’na ait çevrim içi Türkçe Sözlük’te yer alma durumları incelenmiştir. Yalnızca 24 ikili sözcük birleşmesi sözlükte yer almakta; bunlardan 16’sı *ekonomi*, 2’si *ticaret* etiketiyle, 6’sı ise herhangi bir alan etiketi olmadan tanımlanmıştır. Bu bulgular, ekonomi alanına özgü çok sayıda yerleşik terimin sözlükte henüz temsil edilmediğini ve söz varlığının genel sözlüklere daha sistematik biçimde dâhil edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Nitekim *merkez bankası*, *faiz oranı*, *yıllık enflasyon* gibi ifadelerin yüksek sıklıkla kullanılması, ekonomi dilinin büyük ölçüde makroekonomik göstergeler ve finansal düzenlemeler çerçevesinde şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte *döviz kuru* ve *kredi kartı* gibi günlük ekonomik yaşantının doğrudan içine giren terimlerin de sıkça kullanıldığı görülmektedir. Bu bulgular, ekonomi dilinin yalnızca uzmanlara hitap eden bir alan olmadığını, aynı zamanda bireylerin günlük finansal kararlarını etkileyen unsurlar içerdiğini göstermektedir.

Dilbilimsel açıdan bakıldığında, ekonomi dilinin önemli bir özelliği farklı disiplinlerden gelen kelime ve terimleri içermesidir. Günümüzde ekonomi dilinde İngilizce kökenli terimlerin etkisi daha belirgin hâle gelmiştir. Bu durum ekonomi dilinin küresel ekonomik süreçlerle iç içe geçtiğini ve uluslararası kuruluşların katkısıyla ortak bir terminolojinin oluştuğunu göstermektedir. Ekonomi dilinin teknik

ve soyut yapısı, anlamın kesinliğini sağlamak amacıyla özenle şekillendirilmiştir. Terimlerin doğru ve etkin biçimde anlaşılması hem bireysel hem de kamusal ekonomik karar alma süreçlerinde büyük önem taşımaktadır.

Sonuç olarak Türkiye Türkçesinde ekonomi dili; dilbilimsel, sosyo-ekonomik ve küresel faktörlerin etkisiyle sürekli evrim geçiren çok katmanlı bir yapıya sahiptir. Bu dil hem uzmanların hem de toplumun ekonomik süreçleri anlama ve yönetme kapasitesi açısından kritik bir araçtır. Bu nedenle ekonomi terminolojisinin sözlüklerde daha kapsamlı biçimde temsil edilmesi ve medya, akademi ve günlük yaşam gibi farklı bağlamlardaki kullanımlarının ayrıntılı biçimde araştırılması, alana katkı sağlayacak önemli bir adımdır.

Kaynakça

- Anthony, L. (2022). *AntConc* (Version 4.2.4.) [Computer software]. Tokyo: Waseda University.
- Baker, M. (1995). *Corpus linguistics and translation studies: Implications and applications*. Amsterdam: John Benjamins Publishing.
- Baker, M. (2011). *In other words: A coursebook on translation*. London: Routledge.
- Biber, D., Conrad, S., & Reppen, R. (1998). *Corpus linguistics: Investigating language structure and use*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Crystal, D. (2003). *The Cambridge encyclopedia of the English language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Crystal, D. (2008). *A dictionary of linguistics and phonetics* (6th ed.). Oxford: Blackwell Publishing.
- Demir, N. (2002). Ağız terimi üzerine. *Türkbilig/Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 99-112.
- Doğan, N. (2008). Bir toplumsal katman olarak Samsun pazarcılarının dil edimi üzerine toplumdilbilimsel inceleme. *The Journal of International Social Research*, 1(2), 102-113.
- Doğan, N. (2016). Bir kent folkloru olarak otomobil-severlerin dili. *The Journal of Academic Social Science*, (42), 353-368.
- Efe, K. (2019). Beyaz yakalılar dünyasının dili: Plaza Türkçesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken (ZfWT)*, 11(3), 103-126.
- Eriş, E., & Bulak, Ş. (2021). Küresel ekonomi piyasalarında sıkça kullanılan bazı terimlere Türkçe karşılıklar II. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (24), 1272-1285. <https://doi.org/10.29000/rumelide.997968>
- Eriş, E., & Uluşahin, E. (2020). Technical and economic terms translation based on metaphors. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 803-812. <https://doi.org/10.29000/rumelide.752823>
- Gezer, S. (2021). Cama yazılanlar: Trafik kültürü içinde taşıt folkloru. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 11, 193-220.
- Halliday, M. A. K. (1985). *An introduction to functional grammar*. London: Edward Arnold.
- Halliday, M. A. K. (1994). *Language as social semiotic: The social interpretation of language and meaning*. London: Edward Arnold.

- Halliday, M. A. K., & Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. London: Longman.
- Holmes, J. (2013). *An introduction to sociolinguistics*. London: Routledge.
- İmer, K. (1987). Toplum dil bilimin kimi kavramlarına kuramsal bir bakış ve dil türleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi*.
- John, D. (2001). Economic language: The role of terminology in economic communication. *Journal of Economic Linguistics*, 5(3), 47-60.
- John, R. (2001). *The language of economics: An introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler ve teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keynes, J. M. (1936). *The general theory of employment, interest, and money*. London: Macmillan.
- Korkmaz, D. F. (2006). Çağdaş kentte halk bilimi ve yeni bir sosyal grup: Tikiler. *Milli Folklor*, 71, 28-33.
- König, G. Ç. (1991). Toplumdilbilim açısından dil ve dil türleri. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 25-38.
- Labov, W. (1972). *Sociolinguistic patterns*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Manning, C. D., & Schütze, H. (1999). *Foundations of statistical natural language processing*. Cambridge, MA: MIT Press.
- McCloskey, D. N. (1998). *The rhetoric of economics*. Madison, WI: University of Wisconsin Press.
- McConnell, C. R. (2008). *Economics: Principles, problems, and policies* (18th ed.). New York: McGraw-Hill.
- McEnery, T., & Hardie, A. (2012). *Corpus linguistics: Method, theory and practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nelson, G., & McKeen, J. (2011). *Language in the economy: A guide to understanding economic jargon*. London: Routledge.
- Öztürk Dağabakan, F. (2017). Türkçe ve Almanca sosyal medyada gençlik dili. *International Journal of Language Academy*, 5(4), 276-296.
- Samuelson, P. A., & Nordhaus, W. D. (2009). *Economics* (19th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Sinclair, J. (2004). *The nature of language in economics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sinclair, J. (2004). *Trust the text: Language, corpus and discourse*. London: Routledge.
- Trudgill, P. (2000). *Sociolinguistics: An introduction to language and society*. London: Penguin Books.
- Türk Dil Kurumu. (1983). *İstatistik Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2004). *İktisat Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2019). *Ekonometri Terimleri Karşılıklar Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. (1999-2025). *Merkez Bankası raporları ve basın bültenleri*. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. Erişim adresi: <https://www.tcmb.gov.tr>
- Yağbasan, M. (2008). Basın dili ve gazete manşetlerinin dilbilimsel analizi. *Humanities Sciences*, 3(1), 114-127.
- Yarbrough, T. (2014). *Global economic language: How finance shapes our world*. Oxford: Oxford University Press.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.